

Vakantiekolonies aan de kust

Velen die vroeger als kind aan de kust verbleven in een vakantiekolonie of home zullen het zich nog wel herinneren: de eerste keer aan zee, de kartonnen valiesjes bij het vertrek, de grote slaapzalen, de kaartjes naar huis met daarop het obligate 'We zijn goed aangekomen'. Ongetwijfeld brengt het heel wat nostalgie en herinneringen – positieve of minder positieve – naar boven. Het project 'We zijn goed aangekomen! Vakantiekolonies aan de Belgische kust [1887-1980]', onder leiding van Martine Vermandere en in opdracht van de provincie Oost-Vlaanderen, brengt aan de hand van een boek, een tentoonstelling en een interactieve website de geschiedenis van de vakantiekolonies aan onze kust.

In het begin (1887-1914) waren het vooral arbeiderskinderen uit de geïndustrialiseerde steden die naar zee werden gestuurd. De Belgische industriële revolutie had een grote migratie van arbeiders naar de steden veroorzaakt. De mensen leefden in miserabele omstandigheden. Tuberculose was rond 1880 goed voor één op vijf doden en vooral in de laagste sociale klassen had de ziekte desastreuze gevolgen. Mede vanuit economisch belang en het feit dat zieke werknemers minder productief waren, was er een groeiende aandacht voor openbare gezondheid: er kwam medisch onderzoek op scholen en er werd een heus hygiëneoffensief gevoerd. Volgens de hygiënisten waren zonlicht en frisse lucht het beste middel tegen bacteriën en ziekten. Bovendien was een verblijf buiten de stad ook op moreel vlak goed voor het kind. In de vakantiekolonies moesten

verziekte en zwakke kinderen aansterken. Tot aan de Eerste Wereldoorlog was het vooral de burgerij die zich over de arbeiderskinderen ontfermde en via publieke liefdadigheid (giften, feesten, collectes) middelen verzamelde voor een verblijf aan zee. Brusselse filantropische bewegingen namen hierin het voortouw. Er ontstonden zeehospitalen aan de kust, een eerste herstellingsoord voor kinderen werd gebouwd in 1878 in Wenduine: het *Hospice Maritime*. In verschillende stijlen werden vakantiekolonies opgetrokken – cottagestijl, neoklassiek, neogotisch of zelfs met vage verwijzingen naar de art nouveau – of ze werden georganiseerd in bestaande villa's of huizen.

Na de Eerste Wereldoorlog begon de overheid meer tussen te komen in het organiseren van vakantiekolonies. Een grote rol was weggelegd

Vakantiegangertjes van het kinderhome 'Pays de Charleroi' in Oostende komen terug van een wandeling in de duinen. Op de keerzijde van de prentkaart uit de jaren 1950 staat dan ook te lezen 'Nos jeunes en promenade' (collectie JC).

Het preventorium Frans Eyckmans langs de Driftweg in De Haan. Het werd opgericht in 1926 door de Antwerpse provinciale afdeling van de Belgische Bond tegen Tuberculose. De foto's geven een sfeerbeeld van het home tijdens het interbellum: kinderen in een gaanderij en een slaapzaal met netjes opgedekte bedden (Provincie Antwerpen, Archief Dienst Erfgoed).

Een van de vele homes in Wenduine was de 'Villa Maritime', opgericht door de Antwerpse provinciale afdeling van de Belgische Bond tegen Tuberculose. Deze foto's uit de jaren 1920 geven een beeld van de netjes gedekte eetzaal en de keuken (Provincie Antwerpen, Archief Dienst Erfgoed).

Boven: kinderen in de eetzaal van de het home van het 'Oeuvre du Grand Air' (Provinciale Bibliotheek Tolhuis, Brugge).

Midden: de vroegere ontspanningshal van het Oeuvre du Grand Air in de Goedeluchtstraat in Wenduine. Het gebouw werd in 1910 opgetrokken naar de plannen van de Brusselse architect Emile Janlet (foto JC).

Onder: villa op de hoek van de Zeelaan en de Kroonlaan die in de jaren 1930 werd ingericht als kinderkamer (foto JC).

voor het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, opgericht in 1919 en voorloper van het huidige Kind en Gezin, dat via het medisch schooltoezicht kinderen verwees naar de vakantiekolonies. Via subsidiëring en erkenning van kolonies en via eigen kolonies had deze instelling in die periode een grote vinger in de pap. In die

periode namen de mutualiteiten ook de rol over van de liefdadigheidsorganisaties, wat uiteraard de verzuijing in de hand werkte: socialistische en katholieke kindervakanties werden een feit.

In het interbellum verschoven de kindervakantieverblijven geleidelijk van de populaire oostkust naar de westkust die nog ongerepter was en minder volgebouwd. Vooral in Oostduinkerke waren vanaf de jaren 1930 heel wat vakantiekolonies aanwezig: de duinen maakten het een ideale plaats voor kinderen.

Tussen 1940 en 1980 raakte een verblijf aan zee voor kinderen nog meer veralgemeend. Ook verschoof het cliënteel naar de middenklasse. Tijdens de Tweede Wereldoorlog waren de vakantiekolonies een ideaal onderduikadres voor Joodse kinderen. Niemand stelde zich immers vragen bij het zien van groepen kinderen zonder ouders en 1500 Joodse kinderen werden op die manier gered. Na de oorlog kwam in de vakantiekolonies het pedagogische meer op de voorgrond. Tuberculose kwam steeds minder voor en een verblijf aan zee was dan ook niet langer uitsluitend gericht op de fysieke gezondheid. Door de snelle stijging van het aantal kinderen was er nood aan monitoren. Er ontstonden opleidingen en cursussen en allerlei opvoedingsmodellen werden geïntroduceerd.

Tot in de jaren zeventig was er een op en neergaande beweging wat betreft het aantal kinderen dat naar de vakantiekolonies kwam. Maar daarna zette een daling definitief in. Het concept van grootschalige kolonies met grote slaapzalen en refters paste steeds minder in het beeld dat mensen hadden van een vakantie. Ook groeide het vrijetijdsaanbod voor kinderen

waardoor ze ook dichterbij huis terecht konden. Het stopzetten van de subsidies voor vakantiekolonies in 1980 luidde definitief het einde in. Intussen zijn veel vakantiehomes verdwenen of ze staan leeg. Een aantal doen nog dienst als gezinsvakantiecentrum of voor zeeklassen. Ook de ziekenfondsen bieden nog steeds kindervakanties aan, al hebben die vandaag nog maar weinig uitstaans met de vakantiekolonies van vroeger.

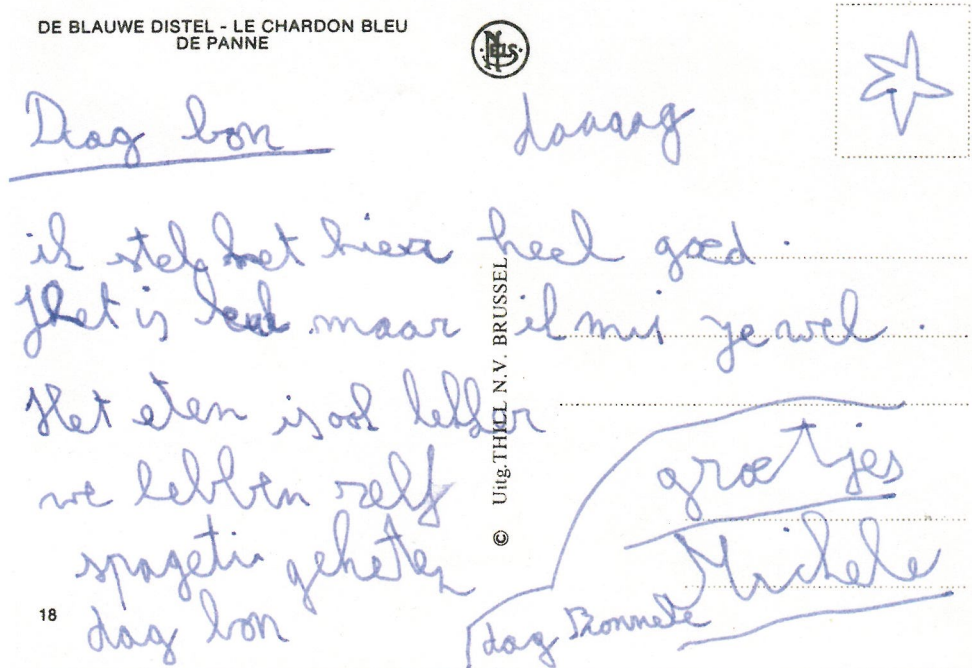
Het boek *We zijn goed aangekomen! Vakantiekolonies aan de Belgische kust [1887-1980]* van Martine Vermandere, een uitgave van Amsab-ISG en ASP Editions biedt een boeiend inzicht in de geschiedenis van de vakantiekolonies. Naast het historische verhaal komen ook mensen aan het woord die het allemaal hebben meegemaakt. Ook bieden oude postkaarten een vaak ontroerende en soms grappige blik op de zielenroerselen van de kinderen destijds.

Ben je geboeid door het fenomeen van de vakantiekolonies en wil je meer? Of was je er zelf bij en kan je helpen? Dan kan je terecht op de website www.vakantiekolonies.be. Op de website kan je luisteren naar mensen die vroeger in een van de vakantiekolonies hebben verbleven. Je kan er ook beeldmateriaal posten en zo de onderzoekers helpen in het vervolledigen van hun zoektocht.

Tijdens de zomervakantie van 2010 liep in het Caermersklooster in Gent de tentoonstelling *We zijn goed aangekomen! Vakantiekolonies aan de Belgische kust [1887-1980]*. De tentoonstelling trok meer dan 10.000 bezoekers. Wie de expo in het Caermersklooster gemist heeft, kan in 2011 nog terecht in Koksijde en Oostende om de sfeer van de kolonies op te snuiven. Hou hiervoor de website www.vakantiekolonies.be in de gaten.

Sophie Muyllaert

Martine Vermandere, *We zijn goed aangekomen! Vakantiekolonies aan de Belgische kust [1887-1980]*, Brussel/Gent: ASP Editions/Amsab-ISG, 2010, 192 p.

ERRATUM

Een opmerkelijke lezer signaleerde ons enkele fouten in de bijschriften van de illustraties bij het artikel 'Schenking molendocumentatie Jozef De Waele' (In de Steigers 2010, nr. 2, p. 44-47). Op pagina 46 staat een afbeelding van de overbrenging van een molen naar Brugge. Het betreft niet de Nieuwe Papegaai uit Meulebeke, maar wel de verplaatsing van de Hoge Seine-molen uit Beveren aan de IJzer. De foto onderaan pagina 47 is niet de Sint-Janshuismolen, maar wel de Bonne Chieremolen. De foto werd genomen tijdens de herstellingswerken in 1939-1940.

Kaartjes sturen naar de ouders en de grootouders vormde een vast onderdeel van een kindervakantie aan zee. Vaak werden daarvoor prentkaarten met een afbeelding van het vakantiehome gebruikt. Deze kaart werd verstuurd vanuit 'De Blauwe Distel' in De Panne, een vakantiehome dat in 1966 door de Liberale Mutualiteiten werd opgericht (collectie JC).

Volgende bladzijde: cover van het zomernummer 1951 van het Ostend-Dovermagazine (Provinciale Bibliotheek Tolhuis, Brugge).